

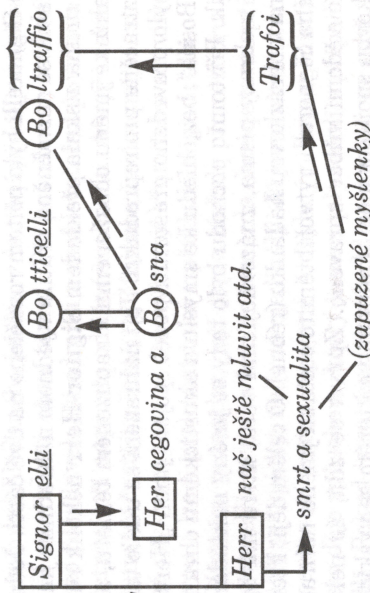
V příkladu, který jsem si r. 1898 vybral pro rozbor, šlo o jméno mistra, který v orvietském chrámu vytvořil velkolepé fresky o „posledních věcech“ člověka. Marně jsem se snažil vzpomenout si na jeho jméno; místo hledaného - **Signorelli** - vřítala se mi jména dvou jiných malířů - **Botticelli** a **Boltraffio**, která můj soud hned a rozhodně zavrhla jako nesprávná. Když mi kdosi sdělil správné jméno, poznal jsem je okamžitě a bez kolísání. Šetření, pod jakými vlivy a po jakých asociacích cestách se reprodukuje přesunula tímto způsobem - ze **Signorelli** na **Botticelli** a **Boltraffio**, vedlo k těmto výsledkům:

a) Příčinou pro vytracení jména **Signorelli** z paměti nebyla ani zvláštnost tohoto jména, ani psychologická povaha souvislosti, do které bylo včleněno. Zapomenuté jméno jsem znal stejně dobře jako prvé jméno náhradní - **Botticelli** - a mnohem lépe než druhé jméno náhradní - **Boltraffio**, o jehož nositeli vím sotva víc, než že náležel k milánské škole. A souvislost, ve které se toto zapomenutí jména událo, se mi zdá bezvýznamná a nevede k žádnému dalšímu objasnění: Jel jsem vozem z Dubrovníka v Dalmácii do jedné hercegoviňské stanice s jakýmsi cizincem; hovořili jsme o cestování v Itálii a já jsem se ptal společenstevního, zda byl už v Orvietě a viděl proslulé fresky od ***.

b) Zapomenutí tohoto jména se vysvětluje, teprve když si vzpomínám na téma, které v onom rozhovoru bezprostředně předcházel, a jeví se jako **rušení nové se vynořujícího tématu tématem předchozím**. Krátce předtím, než jsem se svého společenstevního zeptal, zda již byl v Orvietě, mluvili jsme o mravech Turků, žijících v **Bosně a Hercegovině**. Vyprávěl jsem, co jsem kdysi slyšel od kolegy, který pracoval mezi těmito lidmi, že zpravidla projevují naprostou důvěru k lékaři a úplně odevzdanost v osud. Musí-li jim ohlásit, že pro nemocného již není zachráněno, odpovídají: „Nač ještě mluvit, pane (**Herr**)? Kdyby se zachránit dal, jistě bys ho byl zachránil!“ - Teprve v těchto větách nalézáme slova a jména: **Bosna, Hercegovina, Botticelli** a **Boltraffio**.

c) Předpokládám, že myšlenková řada o mravech Turků v Bosně atd. měla proto způsobit rušení nějakou další myšlenku, protože jsem od ní odvrátil pozornost dříve, než byla

dokonce. Vzpomínám si totiž, že jsem chtěl vyprávět druhou anekdotu, která v mé paměti odpočívala blízko první. Tito Turkové si nade vše cení pohlavního požitku a při sexuálních poruchách upadají v zoufalství, které podivně kontrastuje s jejich rezignovaností při nebezpečí smrti. Jeden pacient mého kolegy mu kdysi řekl: „Vždyť víš, pane (**Herr**), jestliže to již nejde, nemá život cenu.“ Potlačil jsem sdělení tohoto charakteristického rysu, protože jsem se nechtěl tohoto tématu dotýkat v hovoru s cizím člověkem. Ale učinil jsem ještě více: odvrátil jsem pozornost také od pokračování myšlenek, které by ve mně byly mohly navázat na téma „smrti a sexuality“. Tehdy jsem byl ještě ovlivněn účinkem zprávy, kterou jsem dostal o několik neděl dříve za krátkého pobytu v **Trafoi**. Pacient, se kterým jsem si dal velikou práci, zakončil pro nevyčísitelnou pohlavní poruchu svůj život. Víím zcela určitě, že mně na oné cestě do Hercegoviny tato smutná událost a vše, co s ní souvisí, vůbec nepřišlo vědomě na mysl. Ale shoda mezi **Trafoi** a **Boltraffio** mne nutí k předpokladu, že tato vzpomínka ve mně tehdy přes úmyslné odvrácení pozornosti působila.

d) Zapomenutí jména Signorelli nemohu již považovat za událost nahodilou. Musím uznat, že při tomto pochodu působila nějaká **pohnutka**. Byly to pohnutky, které mne podnítily, abych se sám přerušil ve sdělování svých myšlenek (o mravech Turků atd.), a které mne ponoukaly, abych z uvědomění vylučoval myšlenky, na toto sdělení navazující, protože by ved-